

5. Zajchuk T. (2009). VyrobnycztvoekologichnochystyxproduktivharchuvannyayakstrategichnyjnapryamrozvytkuUkrayiny [Productionofecologicallypurefoodas a strategicdirectionofUkraine'sdevelopment]. *Economy and region*, 1, 100-105. (inUkrainain).
6. Mylovanov Ye. (2004). Tendenciyirozvytkurynkuukrayins`koyiorganichnoyiprodukciyi [Trends in the development of Ukrainian organic products market]. Materials of the scientific-practical seminar "Modern trends of production and marketing of organic products". L'viv, 37-42. (inUkrainain).
7. Ukrayinciozvuchyly TOP-7 zavdan` dlyarozvytkuagrosektoru v nastupni'pyat` rokivdlyanovogoPrezydenta[Ukrainians voiced TOP-7 challenges for agro-sector development in the next five years for the new president]. (2019). Retrievedfrom<https://agropolit.com/news/11101-ukrayintsi-ozvuchili-top-7-zavdan-dlya-rozvitku-agrosektoru-v-nastupni-pyat-rokiv-dlya-novogo-prezidenta> (inUkrainain).
8. FederaciyaorganichnogoruxuUkrayiny [Federation of Organic Movement of Ukraine]. RetrievedDecember 25, 2018 from<http://organic.com.ua/uk/weblinks> (inUkrainain).
9. Shlapak V.O. (2004). Pro vyroshhuvannyaekologichnochystoyiovochevoyiprodukciyi v Ukrayini [About growing of environmentally friendly vegetable products in Ukraine]. Materials of the scientific-practical seminar "Modern trends of production and marketing of organic products". L'viv, 30-33. (inUkrainain).
10. Shubravs`ka O. (2008). Rynokorganichnoyiprodukciyitaperspektyvyjogorozvytku v Ukrayini [The market of organic products and prospects for its development in Ukraine]. *Ukraine economy*, 1, 53-61. (inUkrainain).
11. EuropeanOrganicFarmingStatistics. (2019). Retrievedfrom<https://www.organic-europe.net/home-europe.html>
12. GlobalOrganicFarmingStatisticsandNews. (2019)Retrievedfrom<https://www.organic-world.net/index.html>
13. AgrarianandpoliticalsiteofUkraine. (2019) Retrievedfrom<https://agropolit.com/>.
14. Organic Market Development in Ukraine. (2019) Retrievedfrom<https://ukraine.fibl.org/en/ua-about-project.html>.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2019 р.

УДК 338.45:620.9].012.42.(477)

Сорокопуд Ія,
аспірант I року навчання, спеціальності «Економіка»,
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки,
м. Луцьк; ORCID ID 0000-0001-9261-2538
e-mail: sorokopyd.ija@eenu.edu.ua
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-02-30-36>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У статті досліджено ринок електроенергетики України, його формування та динаміку. Визначено організаційно-економічних напрямів процесів електроенергетики з позицій імплементації інвестиційно-інноваційного забезпечення енергетичного ринку регіону до Європейських стандартів та зроблено загальну оцінку ступеня трансформації національного сектора енергетики для створення конкурентного і ефективного ринку.

Розглянуто нормативно-правове забезпечення формування вітчизняного електроенергетичного ринку України, з'ясовано запровадження європейської практики ефективних механізмів державного регулювання, проаналізовано діяльність на оптовому ринку електроенергії, яка регулюється Законом України «Про електроенергетику» за моделлю ринку «Єдиного покупця», що впливатиме на вирішення проблем вдосконалення національного електроенергетичного сектора. Доведено напрями вдосконалення електроенергетичного ринку, на основі конкретизування для кожного з регіональних електроенергетичних ринків України.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення, ринок електроенергетики, організаційно-економічні механізми, інвестиційно-інноваційне забезпечення, державне регулювання, оптовий ринок електроенергії, регіональний електроенергетичний ринок.

Сорокопуд Ія,
аспірант I года обучения, специальности «Экономика»,
Восточноевропейского национального
университета имени Леси Украинки,

г. Луцк; ORCID ID ORCID ID 0000-0001-9261-2538
e-mail: sorokopyd.ija@eenu.edu.ua

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЭЛЕКТРОЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО РЫНКА УКРАИНЫ

В статье исследован рынок электроэнергетики Украины, его формирование и динамику. Определены организационно-экономических направлений процессов электроэнергетики с позиций имплементации инвестиционно-инновационного обеспечения энергетического рынка региона к европейским стандартам и сделано общую оценку степени трансформации национального сектора энергетики для создания конкурентного и эффективного рынка.

Рассмотрены нормативно-правовое обеспечение формирования отечественного электроэнергетического рынка Украины, установлено внедрение европейской практики эффективных механизмов государственного регулирования, проанализирована деятельность на оптовом рынке электроэнергии, регулируется Законом Украины «Об электроэнергетике» по модели рынка «Единого покупателя», который будет влиять на решение проблем совершенствование национального электроэнергетического сектора. Доказано направления совершенствования электроэнергетического рынка, на основе конкретизування для каждого из региональных электроэнергетических рынков Украины.

Ключевые слова: нормативно-правовое обеспечение, рынок электроэнергетики, организационно-экономические механизмы, инвестиционно-инновационное обеспечение, государственное регулирование, оптовый рынок электроэнергии, региональный электроэнергетический рынок.

Sorokopud Iia,
Graduate student of the 1st year of study, specialty «Economics»,
of the East European National University named after Lesya Ukrainka,
Lutsk; ORCID ID ORCID ID 0000-0001-9261-2538
e-mail: sorokopyd.ija@eenu.edu.ua

NORMATIVE LEGAL SUPPLY OF THE ELECTRIC POWER ENGINEERING MARKET OF UKRAINE

The article deals with the main model of the Ukrainian electricity market, its formation and dynamics. The organizational and economic directions of the electric power engineering processes from the point of view of implementation of investment and innovation support of the energy market of the region to the European standards are determined and a general assessment of the degree of transformation of the national energy sector to create a competitive and efficient market.

The normative-legal support, foreign experience and formation of the domestic electricity market of Ukraine are considered, the European practice of effective mechanisms of state regulation is clarified, activity on the wholesale electricity market is analyzed, which is regulated by the Law of Ukraine "On Electricity" according to the "Single Buyer" Market Model, which will affect the solution of the problems of improving the national electricity sector. The peculiarities of the development of the world electricity market, indicators of the national electricity market, organizational and economic changes of the national electricity market are analyzed. The directions of improvement of the electric power market, based on the specification for each of the regional electricity markets of Ukraine, are proved.

The strategic directions and risks in reforming the national electricity market are substantiated, directions of integration into the European space are determined. The forms and stages of organizational and economic directions in the national electricity market are outlined.

The formation of the Ukrainian electricity market and the substantiation of organizational and economic changes in the energy sector to create a competitive and efficient national electricity market are considered. In order to achieve the intended purpose in the article the following tasks are set: to give a description of the electricity market of Ukraine; to investigate organizational and economic changes in the energy market; to consider the basic legal framework for the functioning of the national electricity market; to analyze the implementation of investment and innovation support of the energy market to European standards.

Key words: legal and regulatory framework, electricity market, organizational and economic mechanisms, investment and innovation support, state regulation, wholesale electricity market, regional electricity market.

Постановка проблеми. Електроенергетичний сектор – це основа національної економіки держави. Завдяки йому здійснюється виробництво та уможливорюється передача тепла й електроенергії. Електроенергетичний сектор впливає на усі галузі країни, а тим самим на

національну економіку та умови життя суспільства. Тому, електроенергетичний ринок займає провідне місце в національній економіці держави [1, с. 11].

Реформування електроенергетичного сектору України розпочалося у дев'яностих роках і потребувало вдосконалення нормативно-законодавчої бази, яка створить можливості: інвестиційно-інноваційної політики для електроенергетичного ринку; переходу від вертикально інтегрованої структури до більш ліберальних ринків та забезпечить збереження цілісності діяльності об'єднаної енергетичної системи; інтегрування у європейський енергетичний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням енергетичного ринку, його структури, нормативно-правового забезпечення та загалом реформуючим процесом енергетики присвячені праці як вітчизняних так і зарубіжних вчених: Л. Беляєва, І. Коссе, А. Кожевнікова, Б. Слупського, С. Ханта, Л. Щербіна та ін.

Але, недостатньо зроблено загальну оцінку процесів трансформації електроенергетичного ринку України, не отримано роз'яснення організаційно-економічних напрямів розвитку ринку електроенергетики України з огляду імплементації вимог міжнародного законодавства та не адаптовано існуючі процеси до певних змін в національній економічній системі.

Метою є дослідження формування електроенергетичного ринку України та обґрунтування організаційно-економічних змін сектора енергетики для створення конкурентного та ефективного національного електроенергетичного ринку. Для досягнення наміченої мети у статті поставлено наступні завдання:

- охарактеризувати електроенергетичний ринок України;
- дослідити організаційно-економічні зміни на ринку енергетики;
- розглянути базисне нормативно-правове забезпечення функціонування національного електроенергетичного ринку;
- проаналізувати імплементацію інвестиційно-інноваційного забезпечення енергетичного ринку до Європейських стандартів.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах глобалізації електроенергетика стає все більш важливим фактором економічного розвитку. Постачання електроенергії можливе за умови впровадження комплексної й чітко збалансованої нормативно-правової бази для стимулювання розвитку національної економіки. За оцінкою міжнародних енергетичних організацій, реформування електроенергетичних ринків – один з найголовніших етапів розвитку цієї сфери.

Поглиблення конкуренції на лібералізованих ринках стимулює до більш ефективної роботи електроенергетичних систем і впровадження інновацій та прийнятних інвестицій.

Успішний розвиток національного ринку електроенергетики визначається рівнем його конкуренції та входженням у єдиний лібералізований міжнародний ринок.

Без електроенергетичної галузі не буде економічного розвитку будь-якої держави. Ефективна електроенергетична діяльність є необхідною передумовою для стабілізації, структурних змін національної економіки та безперервного виробництва електричної енергії. Від того, як функціонує енергетичний сектор залежать темпи нарощення економічного потенціалу та енергетична безпека держави.

Реформування енергетичного сектору України розпочалося у дев'яностих роках ХХ століття. В нову модель функціонування електроенергетичного ринку покладено принципи, які сприяють збереженню Об'єднаної електроенергетичної системи країни та здійснення управління нею. Діяльність на оптовому ринку електроенергії (ОРЕ) регулює Закон України від 16.10.1997 р. №575/97-ВР «Про електроенергетику» за моделлю ринку «Єдиного покупця». Ця модель є аналогічною тій, що функціонувала і успішно розвивалася у ряді іноземних держав. Вона сприяла запровадженню ефективного контролю за розрахунками в електроенергетичній галузі, вирішенню проблем неплатежів та бартеризації розрахунків [3, с. 310].

Більш як десять років в Україні функціонує регульований оптовий ринок електроенергетики – модель «Єдиний покупець». Державне регулювання енергетичного ринку здійснює Національна комісія регулювання електроенергетики та комунальних послуг (НКРЕКП).

Правові та організаційні засади, які покладено в основу діючої моделі ОРЕ, визначено Законом України «Про електроенергетику», нормативними актами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, НКРЕ.

З 1994 року відбувалося реформування електроенергетики. В таблиці 1 наведемо хронологію законів, за якими здійснюється регулювання діяльності національного електроенергетичного ринку.

Таблиця 1

Хронологія законів України у сфері електроенергетики

Дата прийняття	Назва
01 липня 1994 р.	Закон України №74/94 «Про енергозбереження»
16 жовтня 1997 р.	Закон України від 16.10.1997 №575/97 – ВР «Про електроенергетику»
14 січня 2000 р.	Закон України від № 14.01.2000 №1391-XIV «Про альтернативні види палива»
20 лютого 2003 р.	Закон України від 20.02.2003 №555-IV «Про альтернативні джерела енергії»
02 червня 2005 р.	Закон України від 02.06.2005 № 2633-IV «Про тепlopостачання»
05 квітня 2005 р.	Закон України від 05.04.05 №2509-IV «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії та використання скидного енергопотенціалу»
13 квітня 2017 р.	Закон України від 13.04.2017 «Про ринок електричної енергії» № 2019-VIII
22 червня 2017 р.	Закон України від 22.06.2017 «Про енергетичну ефективність будівель» № 2118-VIII

Сформовано на основі джерела [3].

В таблиці 2 відображено нормативно-правові акти та постанови, які було затверджено, Кабінетом Міністрів України, для збереження цілісної діяльності об'єднаної енергетичної системи як головного чинника енергетичної безпеки держави.

Таблиця 2

Основні постанови, які регулюють діяльність ринку електроенергетики України

Дата прийняття	Назва
31 червня 1996р.	Постанова НКРЕ №28 від 31 червня 1996 року «Правила користування електричною енергією».
12 серпня 1996р.	Постанова НКРЕ №36 від 12 серпня 1996 року «Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом»
07 серпня 1996р.	Постанова КМУ №929 від 7 серпня 1996 року «Про посилення контролю за режимами споживання електричної і теплової енергії».
13 червня 1996р.	Постанова НКРЕ №15/1 від 13 червня 1996 року «Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом».
24 березня 1999р.	Постанова КМУ №441 від 24 березня 1999 року «Про невідкладні заходи щодо стабілізації фінансового становища підприємств електроенергетичної галузі».
28 січня 2004 р.	Постанова КМУ №93 від 28 січня 2004 року «Про затвердження Порядку обмеження електроспоживання споживачів до рівня екологічної броні електропостачання або повного припинення їм електропостачання та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1995 р. №705».
2 листопада 2006р.	Постанова КМУ №1540 від 2 листопада 2006 року «Про затвердження Положення про Міністерство палива та енергетики України».
25 березня 2010р.	Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 25.03.10 №299 «Про затвердження Порядку формування та ведення реєстру об'єктів електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії».

Сформовано на основі джерела [3].

Крім того, Кабінетом Міністрів України, було прийнято постанови та розпорядження щодо регулювання розрахунків на оптовому ринку електроенергії.

Питання про взаємовідносини, що пов'язані із здійсненням купівлі та продажу електричної енергії, постали з моменту незалежності України. Вони регулювались нормативними актами органів виконавчої влади України. Після того, як затвердження Закону України «Про електроенергетику» електроенергія є товаром. Нині оптова купівля та продаж електроенергії здійснюється тільки на

оптовому ринку електроенергії України, який, в свою чергу, утворюється через затвердження відповідного договору [9, с. 60].

Основні організаційні та правові засади, які створюють загальні умови діяльності діючої моделі ринку (оптового ринку електроенергії) є визначені Конституцією України, нормативними актами Президента України та Кабінету Міністрів України та НКРЕКП.

Для того, щоб безперервно та надійно забезпечувалися господарські процеси України електричною енергією та відбувалося ресурсозбереження, беручи до уваги особливості електроенергетичної сфери, було прийнято Укази Президента України.

Таблиця 3

Укази Президента України щодо підвищення ефективності діяльності ринку електроенергетики

Дата та номер	Характеристика
21 травня 1994р., №244	«Про заходи щодо ринкових перетворень в галузі електроенергетики України» і від 4 квітня 1995 р. № 282 «Про структурну перебудову в електроенергетичному комплексі України», якими було започатковано ринкові перетворення в галузі та визначено організаційну структуру ОРЕ.
21 квітня 1998р., №335	«Питання Національної комісії з регулювання електроенергетики України», згідно з яким утворена у 1994 році Національна комісія з питань електроенергетики, перейменована на Національну комісію регулювання електроенергетики; затверджено положення про НКРЕ.
14 квітня 2000р., №598	«Про Міністерство палива та енергетики України», яким було затверджено Положення про Міністерство палива та енергетики України - центральний орган виконавчої влади, який здійснює державне управління паливно-енергетичним комплексом.
03 грудня 2001р., №1169	«Про додаткові заходи щодо реформування електроенергетичної галузі», яким регулюються питання приватизації енергетичних компаній.

Сформовано на основі джерела [3].

На подальший розвиток відносин на оптовому ринку електроенергії позитивно вплинуло розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 квітня 2001 р. № 133-р «Про систему заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для розвитку електроенергетичної галузі». Це розпорядження узаконює можливість відключення від джерел енергетичного постачання споживачів, які заборгували за електричну енергію. Також, у розпорядженні є заборона органам виконавчої влади втручатися в функціонування енергопостачальних компаній, що пов'язане з відключенням споживачів за заборгованість за оплату електроенергії.

Варто зазначити, що значна нормативно-правова база була розроблена Національною комісією регулювання електричної енергетики України.

Для майбутнього розвитку економічних відносин в електроенергетичній галузі була розроблена Концепція функціонування та розвитку ОРЕ України, яка ухвалена постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 року № 1789. Ця Концепція була розроблена для того, щоб покращити організаційні, правові та економічні засади функціонування оптового ринку електроенергії для підтримки ефективного виробництва, розподілу, постачання та передачі електроенергії для розвитку конкурентної електроенергетичної галузі.

Виконання положень Концепції має сприяти для впровадження конкурентного середовища електроенергетичного ринку. Упровадження Концепції має декілька етапів. Ринок буде включати двосторонні угоди між виробниками, споживачами, постачальниками; балансуєчий ринок продажу-купівлі електроенергії; ринок системних додаткових послуг; ринок фінансових угод, визначення організаційних та правових засад балансуєчого ринку та його функцій.

У 2004-2005 роках було розроблено і прийнято законодавчі та нормативно-правові акти, спрямовані на виконання Концепції, удосконалено нормативно-договірну базу, яка встановлює умови діяльності оптового електроенергетичного ринку України, для забезпечення економічної диспетчеризації, прозорого розподілу коштів, дотримання балансу інтересів між постачальниками і виробниками електроенергії, оптимізації оптових тарифів.

Для поетапного впровадження цієї Концепції та з метою розроблення заходів і контролю за їх виконанням затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17 березні 2004 р. № 328 створення Міжвідомчої комісії з спрямування діяльності, яка пов'язана із реалізацією Концепції функціонування та розвитку оптового ринку електроенергії України.

Для того, щоб відбувався розвиток оптового ринку електроенергії, потрібно виконати наступні заходи, які спрямовані на вдосконалення нормативно- правової бази діяльності електричної енергетики та взаємовідносин на оптовому ринку електричної енергії [2].

Для того, щоб була вдосконалена нормативно-правова база функціонування оптового ринку електроенергії та для забезпечення розвитку електричного ринку потрібно встановити на законодавчому рівні наступне:

- визначити функції, за які відповідають конкретні структури щодо здійснення державного регулювання та управління на ОРЕ;

- удосконалити систему тарифоутворення на ОРЕ у розділі, де містяться пункти про втрати в електричних мережах, особливості утворення тарифів для атомних енергогенеруючих підприємств, умови повернення інвестицій суб'єктами електроенергетики;

- впорядкувати етапи ліцензування, а саме розробку певних правил щодо ліцензування;

- покращити організаційну структуру оптового ринку електричної енергії, а саме створити енергетичну біржу та розробити відповідні правила торгівлі на цій біржі;

- розробити заходи, що дозволять вирішити проблеми, пов'язані з боргами;

- запровадити заходи, що пов'язані з забезпеченням повної та вчасної оплати;

- створити додаткові механізми забезпечення виконання зобов'язань згідно договорів;

- встановити міру відповідальності через несанкціоноване споживання електроенергії;

- розробити вимоги та процедури комерційного обліку електроенергії;

- удосконалити процедури митного оформлення імпорту, експорту та транзиту електроенергії;

- внести зміни у порядок купівлі та продажу електроенергії під час функціонування конкурентного ринку електроенергії у пункті ліквідації оптового постачальника електроенергії, а також зміни системи договорів та розрахункових взаємовідносин учасників ОРЕ [3, с. 310-312].

Для подальшого розвитку ОРЕ та завдань, які визначені концепцією, існує потреба у затвердженні нових або удосконаленні діючих підзаконних актів в електроенергетиці.

11 червня 2017 року вступив в силу Закон України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019–VIII. Даним законом визначаються економічні, правові та організаційні засади функціонування ринку електроенергії. Здійснюється регулювання взаємовідносин, пов'язаних з виробленням, передачею, розподілом, купівлею-продажем, постачанням електричної енергії для забезпечення надійного та безперебійного постачання електричної енергії споживачам з урахуванням їх інтересів, розвитку ринкових відносин, мінімізації витрат на постачання електричної енергії та зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище [6].

Цей закон розроблений згідно вимог Європейського Союзу. Завдяки цьому закону буде відбуватися конкуренція на ринку електроенергії та буде забезпечена прозорість і відповідальність суб'єктів в цій галузі.

Національна комісія, яка відповідає за регулювання на ринку електроенергетики, затвердила документи, які є основою вторинного законодавства, що регулює діяльність нової моделі національного конкурентного електроенергетичного ринку. Документи були затверджені 14 березня 2018 року і включають: «Правила на ринку», «Правила ринку «на добу вперед» і «внутрішньодобового ринку», «Кодекс системи передачі», «Кодекс розподільчої системи», «Кодекс комерційного обліку» та «Правила роздрібного ринку електричної енергії».

Висновки. Реформування національного ринку електроенергетики триває вже понад 20 років та вимагає формування нової моделі лібералізованого ринку електричної енергії, котра має забезпечувати збереження об'єднаної електроенергетичної системи держави та здійснення раціонального та ефективного управління нею. Оптовий ринок електроенергетики заснований на базі Закону України «Про електроенергетику» відповідно до моделі ринку «Єдиного покупця». Ця модель є практично аналогічною тій, що використовується в іноземних країнах. За допомогою цієї моделі вдалося запровадити контроль за здійсненням розрахунків в електричній галузі, вирішити проблеми з неплатежами та бартеризацією розрахунків. На теперішній час для України основним

завданням є реалізація довгострокової стратегії щодо розвитку електроенергетичного національного ринку, а саме: здійснити максимальний захист від ймовірних економічних ризиків, дотримання національних інтересів і створення сприятливих умов для інноваційної діяльності.

Джерела та література

1. Про ринок електричної енергії : Закон України : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19/>.
2. Про засади функціонування ринку електричної енергії України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України* : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/663-18>.
3. Олійник Я. І. Ринок електроенергії України: сучасний стан і перспективи розвитку. Маркетинг та логістика в системі менеджменту. Національний університет «Львівська політехніка». Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 310-312.
4. Павлов К. В., Федина К. М. Проблеми екологічної безпеки як складової енергетичної безпеки України. *Актуальні проблеми прикладної економіки* : колективна монографія / за заг. ред. О. М. Стрішенець. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. С. 85-98.
5. Павлов К. В., Стрішенець О. М. Фінансові аспекти енергозбереження. *Кліматичні фінанси* : колективна монографія / за заг. ред. М. І. Карліна. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. С. 158-183.
6. Про обов'язкове відокремлення видів діяльності в електроенергетиці : Проект Закону України (доопрацьований з урахуванням наданих зауважень) : <<http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244969618>>.
7. Стрішенець О. М., Павлов К. В., Лагодієнко В. В. Модель соціоекологоекономічної безпеки регіону. *Концептуальні основи соціоекологоекономічної безпеки* : колективна монографія / за заг. ред. Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С. 265-272.
8. Стрішенець О. М., Павлов К. В., Коротя М. І. Енергетична складова соціоекологоекономічної безпеки регіону. *Концептуальні основи соціоекологоекономічної безпеки* : колективна монографія / за заг. ред. Л. М. Черчик. Луцьк : Терен, 2018. С. 175-182.
9. Суходоля, О. М. Досвід реформування ринку електричної енергії в Україні. Стратегічні пріоритети, 2014. №1. С. 59-68.
10. R. Strilchuk Smart Home and Artificial Intelligence as Environment for the Implementation of New Technologies. *Traektoria Nauki=Path of Science*. 2018. № 9. P. 2007-2012.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro rynek elektrichnoyi enerhiyi» [The Law of Ukraine «On the Electricity Market»]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19/print> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro zasady funktsionuvannya rynku elektrichnoyi enerhiyi Ukrainy» [The Law of Ukraine «On the principles of functioning of the electricity market of Ukraine»]. (n.d.). zakon2.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/663-18> [in Ukrainian].
3. Oliyivnyk, Y. I., & Kosar, N. S., & Hayduk, A. B. (2012). *Rynek elektroenerhiyi Ukrainy: suchasnyy stan i perspektivy rozvytku* [Electricity Market in Ukraine: Current State and Development Prospects]. Lviv: Lviv Polytechnic Publishing [in Ukrainian].
4. Pavlov, K. V., & Fedin, K. M. (2017). Problemy ekolohichnoyi bezpeky yak skladovoyi enerhetychnoyi bezpeky Ukrainy [Problems of environmental safety as an integral part of Ukraine's energy security] *Aktual'ni problemy prykladnoyi ekonomiky - Current problems of applied economics* (pp. 85-98). Lutsk: Tower-Print [in Ukrainian].
5. Pavlov, K. V., & Strishnets, O. M. (2017). Finansovi aspekty enerhozberezhennya [Financial aspects of energy saving] *Klimatichni finansy - Climate finance* (pp. 158-183). Lutsk: Tower-Print [in Ukrainian].
6. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro обов'язкове відокремлення видів діяльності в електроенергетиці» [The Law of Ukraine «On Mandatory Separation of Activities in the Electric Power Industry" (revised in the light of the comments provided)»]. (n.d.). mpe.kmu.gov.ua Retrieved from <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=244969618> [in Ukrainian].
7. Pavlov, K. V., & Strishnets, O. M., & Lagodienko, V. V. (2018). Model' sotsioekolohoekonomichnoyi bezpeky rehionu [Model' sotsioekolohoekonomichnoyi bezpeky rehionu] *Kontseptual'ni osnovy sotsioekolohoekonomichnoyi bezpeky - Conceptual bases of socioecological and economic safety* (pp. 265-272). Lutsk: Teren [in Ukrainian].
8. Pavlov, K. V., & Strishnets, O. M., & Korotia, M. I. (2018). Enerhetychna skladova sotsioekolohoekonomichnoyi bezpeky rehionu [Energy component of socioecological and economic safety of the region] *Kontseptual'ni osnovy sotsioekolohoekonomichnoyi bezpeky - Conceptual bases of socioecological and economic safety* (pp. 175-182). Lutsk: Teren [in Ukrainian].
9. Sukhodolya, O. M. (2014). Dosvid reformuvannya rynku elektrichnoyi enerhiyi v Ukraini [The Experience of Reforming the Electricity Market in Ukraine]. *Stratehichni priorytety - Strategic Priorities*, 1, 59-68 [in Ukrainian].
10. R. Strilchuk Smart Home and Artificial Intelligence as Environment for the Implementation of New Technologies. *Traektoria Nauki=Path of Science*. 2018. № 9. P. 2007-2012.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2019 р.